

Jesu moral är destruktiv

av Jan Tullberg & Birgitta Tullberg

Manuskript snarlikt artikel publicerad i

Kyrkans Tidning
Nummer 14, 1995

Jesu moral är destruktiv

av Jan Tullberg & Birgitta Tullberg

Är de moralregler som förespråkas i Nya testamentet bra eller dåliga? Det kan vara svårt att diskutera detta kritiskt, inte bara med kristna, utan även med ickereligiösa personer. Den gudomliga existensen kan ifrågasättas, men mer ogärna den oegennyttiga moral som också finns i halvsekulariserad form.

I boken *Naturlig etik - en uppgörelse med altruismen* ifrågasätter vi denna bärande tanke i den kristna etiken - själupppoffring är kanske ingen god moralregel trots Jesu påståenden. I Bergspredikan ställer Jesus reciprocitet mot altruism och förespråkar altruism: "I haven hört att det är sagt: 'Öga för öga och tand för tand'. Men jag säger eder att I skolen icke stå emot en oförrätt; utan om någon slår dig på den högra kinden, så vänd ock den andra till åt honom."; "I haven hört att det är sagt: 'Du skall älska din nästa och hata din ovän'. Men jag säger eder: Älsken edra ovänner och bedjen för dem som förfölja eder."

Vi kommer till den motsatta slutsatsen och detta tarvar en argumentation. Rationaliteten i att löna gott med gott och ont med ont är en regel som funnits långt före Moses. Den reciproka moralen är ett starkt element i alla mänskliga kulturer och även djur visar ett sådant beteende. Reciprocitet finns som ett genetiskt mönster och många av våra känslomässiga reaktioner är i harmoni med denna regel.

Det finns andra beteenden än reciprocitet som har stor betydelse för vår socialitet. Viktig är släktsektion, en preferens hos individen att gynna sina släktingar, dvs handla i harmoni med genernas intressen. En förälder behöver inte få motprestationer från sitt barn, utan relationer fungerar väl även om balansen är skev.

Vi anser att ett fungerande samhälle klarar sig väl med reciprocitet och släktsektion som grund och att altruism är obehövlig. Vi tror inte att gruppegoism och egoism kontrolleras väl med altruistisk propaganda, utan blott med rationella regler. Det stora problemet med altruism är att den på ytan agiterar mot egoism, men i realiteten befrämjar denna genom att underminera de regler som har möjlighet att bli effektiva styrmedel. Altruismens främsta effekt är att den motverkar reciprociteten som central norm och därigenom får den en asocial funktion.

Genom att förespråka det omotiverade givandet främjar den det omotiverade mottagandet. Om brott inte bestraffas så ökar brottsligheten; att vända andra kinden till är att indirekt uppmuntra misshandel.

Ofta påstås det att altruism är att vädja till det bästa i människan, men så är knappast fallet. Det vädjar till svaga handlingar som undfallenhet, och genom att framställa sig som den gode givaren appellerar altruisten till snyltaren i sina medmänniskor. Att altruism är en populär image är tyvärr inte förvånande.

De enorma krav på självutplånande altruism som Jesus ställer är ju så ohemula att tom han själv har ytterst svårt att leva efter dem. För vanliga dödliga blir avståndet stort; det blir en fråga om dubbelmoral i stor eller mycket stor utsträckning. Beträffande lagar påpekas ofta vikten av att lagarna är sådana att de efterlevs, annars får de en negativ effekt genom att försvaga rättsmedvetandet. Vi anser att detta också gäller moralen; att det är destruktivt för moralen att ha en målsättningsetik som alla bryter mot.

Att vara för något, är ofta att välja bort något annat, men i den altruistiska frågan har inte de kristna varit raka. Att också Jesus stundtals hävdade att altruism och reciprocitet inte går emot varandra är ett otillräckligt argument. ”I skolen icke mena att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har icke kommit för att upphäva utan för att fullborda.” Sådana påståenden låter slående likt vanliga politikernas försök att hävda att en ändring inte är en ändring.

Det finns ett motsatsförhållande mellan reciprocitet och altruism som inte erkänts. Än mindre har det lett till en omprövning där effekten av den altruistiska propagandan ifrågasätts. En åsikt måste dock kunna bedömas som dålig och extrem även om invändningen görs att många anhängare nyttjar den i små doser; att lite altruism inte är lika dålig som mycket altruism är en svag invändning. Tvärt emot den gängse föreställningen så vore en värld med mindre altruistisk propaganda och färre altruistiska handlingar något att bedja för.